

Propostes didàctiques per a
treballar amb el documental

“VIURE LA INFÀNCIA DURANT LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA, 1923-1930”

Lidia Steward Ortiz
Joan Casellas Pujol

PAU POU CASELLAS - 7 ANYS

Aquests materials emergeixen com a resultat de l'edició del documental “Viure la Infància durant la dictadura de Primo de Rivera” que conclou el projecte de recerca: RADA.E. Revisión y análisis documentales propagandísticos y anuncios audiovisuales educativos producidos entre 1914–1939 en España”, Programa Estatal de I+D+I orientada a los Retos de la Sociedad. 2014–2016, (Ref. EDU2013-48067-R), realitzat per diferents membres del Grup de Recerca Educativa de la Universitat de Vic. (GREUV).

El documental està compostat amb tres parts i conclusions que corresponen a:

- Una presentació de la dictadura de Primo de Rivera, que hem anomenat “La Dictadura de Primo de Rivera: del decret a la concreció” on s'introdueixen els principals trets de la dictadura
- Un segon moment que es centra en la vida dels infants durant la dictadura, anomenat “Al carrer, als espais públics i els actes socials: la vida dels nens i les nenes”. En el mateix es posa especial èmfasi a l'ús polític de la infància, com queda palès en la utilització dels nens i nenes en les inauguracions d'escoles sense que aquest acte impliqués que l'escola exercís com a tal. Aquest és el cas de la inauguració dels grups escolars de Barcelona de 1929 que no atendrien a infants fins al 1931.
- Trets principals de l'educació durant la dictadura, titulat “L'educació de la infància: protegir i projectar la infància”. En aquest apartat es posen de manifest les profundes contradiccions del sistema educatiu, amb diferències en les possibilitats reals d'escolarització, amb metodologies de caràcter molt diferents.
- Finalment, es presenten les conclusions “L'escola i l'ensenyament primari en la Dictadura de Primo de Rivera (anys 20 del segle passat) o l'Espanya dels contrastos” amb les paraules del professor Antonio Viñao.

Pel que fa a les propostes, aquestes s'han elaborat amb la voluntat d'invitar als i a les estudiants a realitzar processos d'aproximació a l'educació en el període de la dictadura que integrin investigació i formació.

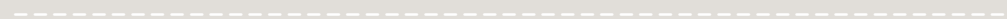
Totes elles són propostes que han desenvolupat els autors, Lídia Steward i Joan Casellas que, des de la seva experiència de formació i recerca han buscat trobar formes vives d'aprendre la història.

Com a propostes, les que es presenten són idees que es poden desenvolupar en el seu conjunt però també parcialment. Són, en definitiva, una invitació a pensar experiencialment la vida de la infància en un temps passat.

Índex

1. La <i>Ley de Instrucción Pública</i> de 1857	4
---	---

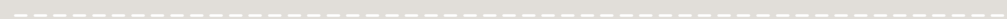
2. Vida de l'Infant	5
---------------------	---

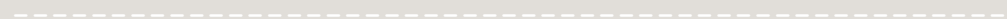
3. Escoles durant la Dictadura de Primo de Rivera	6
---	---

4. Lluita Solidaritat Obrera	7
------------------------------	---

5. Dictadura de Primo de Rivera - Teatre	8
--	---

1. La *Ley de Instrucción Pública* de 1857

Títol activitat: *Anàlisi de la Ley de Instrucción Pública de 1857*

OBJECTIUS: • Analitzar els continguts de la *Ley de Instrucción Pública* 1857

JUSTIFICACIÓ: • Cercar quins dels cinc aspectes de la graella creus que han tingut una major evolució i quins creus que han quedat més estancats? (Taula a annex 1)

TEMES VINCULATS: • *Ley de Instrucción Pública* de 1857

PROFESSIONALS PROPOSATS: • Professional en història de l'educació o de legislació educativa.

DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS A REALITZAR: • Activitat en grups, de 2 - 4 estudiants.
• Es proposa als estudiants analitzar la *Ley de Instrucción Pública* 1857 a través de la següent taula:

	Obligatorietat escolar	Titularitat dels centres	Organització escolar	Mestres	Escoles	Infants
Ley de Instrucción Pública 1857						

Quan ja s'hagi fet la classificació es proposa respondre la pregunta de l'apartat de justificacions.

RECURSOS: Documents: *Ley de Instrucción Pública*, 1857: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1857/1660/A00001-00001.pdf>

2. Vida de l'infant

Títol activitat: Dibuixa el recorregut d'un infant durant la dictadura de Primo de Rivera

---

OBJECTIUS:	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar la situació de l'infant durant l'etapa de la dictadura de Primo de Rivera. • Descriure el context social, econòmic i cultural al llarg de l'etapa.
JUSTIFICACIÓ:	<ul style="list-style-type: none"> • Quines dificultats i oportunitats es troben els infants al llarg de l'etapa de la dictadura de Primo de Rivera a nivell social, econòmic i cultural? • Que significava ser nen/a a l'etapa de la dictadura de Primo de Rivera? Quin era el seu paper?
TEMES VINCULATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Dictadura de Primo de Rivera. Situació del infant
PROFESSIONALS PROPOSATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Professional en edició de vídeo. • Professional en història de l'educació o historiador/a
DESCRIPCIÓ:	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat en grups, de 2 - 4 estudiants. • Aquesta activitat proposa explicar el context social, cultural i econòmic de l'infant, durant l'etapa de Primo de Rivera a través de l'elaboració d'un vídeo. El vídeo ha d'aconseguir explicar la vida d'un infant. • Com a característiques tècniques, el vídeo tindrà una durada aproximada de 3 minuts i es construirà a partir de filmació de la producció d'un dibuix vinculat al tema i amb la gravació de veu en off.
RECURSOS:	<ul style="list-style-type: none"> • Càmera de vídeo o mòbil. • Programa d'edició de vídeo, es proposen tres versions gratuïtes.<ul style="list-style-type: none"> - iMovie (IOS) - Movie Maker (Windows) - Open Movie Editor (Linux i FreeBSD)

---

3. Les escoles durant la dictadura de Primo de Rivera

Títol activitat: Busquem escoles al territori

OBJECTIUS:	<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir les escoles que hi havia durant la dictadura de primo de Rivera al territori de cada un dels alumnes • Elaborar la cronologia d'aquestes escoles. Obertura, permanència, tancament, o canvis. • Traçar un mapa de les escoles del territori
JUSTIFICACIÓ:	<ul style="list-style-type: none"> • Quines escoles hi havien al teu municipi durant la dictadura de Primo de Rivera? • Localitzar i conèixer les restes vives del passat
TEMES VINCULATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Dictadura de Primo de Rivera. Construccions escolars.
PROFESSIONALS PROPOSATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Professional en història de l'educació. • Professional en història. • Professional en cartografia. • Professional en tecnologia.
DESCRIPCIÓ:	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats en grups, de 2 - 4 estudiants. • En aquesta activitat els/les alumnes hauran de triar un municipi i descobrir les escoles que hi havien durant la dictadura de Primo de Rivera. Caldrà realitzar un seguiment de la cronologia escolar mitjançant documents, fonts visuals i fonts orals. Per això caldrà fer una recerca d'arxiu i localitzar persones informants del municipi.
RECURSOS:	<ul style="list-style-type: none"> • Visita a l'Arxiu municipal, comarcal i regional. • Programes informàtics: Insta Maps http://www.instamaps.cat/geocatweb/mapa.html?businessid=3624675e6b69c10aa7a2c77d3b973bb8#no-back-button • Per cronologia: https://line.do/es o http://timerime.com/

---

4. Lluita solidaritat obrera

Títol activitat: La lluita cap al benestar

OBJECTIUS:	<ul style="list-style-type: none"> • Investigar el context socioeconòmic de la societat • Informar-se dels drets i condicions laborals. • Contrastar amb les demandes dels grups de pressió comunistes, anarquistes i feministes.
PREGUNTES CLAU:	<ul style="list-style-type: none"> • Com eren les condicions laborals durant la dictadura de la Primo de Rivera? Hi ha alguna diferència entre homes, dones i nens? • Hi havia alguna mesura de seguretat? Creieu que era precari treballar en una fabrica? Perquè?
TEMES VINCULATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Modernització de l'industrialització. • Corrents ideològiques del moment. • 1900 REGLAMENTO para la aplicación de la ley de 15 de Marzo de 1900 acerca del trabajo de mujeres y niños: https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1900/319/A00562-00562.pdf
PROFESSIONALS PROPOSATS:	<ul style="list-style-type: none"> • Professional en Història.
DESCRIPCIÓ:	<ul style="list-style-type: none"> • Activitat individual. • Cada estudiant farà una recerca individual sobre la lluita solidaritat obrera. Investigarà d'on sorgeix i quin tipus de persones estaven implicades. A partir de la premsa del moment. • Una vegada recollida tota la informació s'observarà com eren les condicions laborals durant la dictadura de la Primo de Rivera, si existien diferències entre homes, dones, nens i nenes. També es farà la recerca sobre la precarietat del treball i les condicions de seguretat laborals.
RECURSOS:	<ul style="list-style-type: none"> • 1900 REGLAMENTO para la aplicación de la ley de 15 de Marzo de 1900 acerca del trabajo de mujeres y niños: https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1900/319/A00562-00562.pdf • Hemeroteca de la Vanguardia (http://www.lavanguardia.com/hemeroteca) • Hemeroteca ABC (http://hemeroteca.abc.es) • El Cedall (http://www.cedall.org)

---

5. Dictadura Primo de Rivera - teatre

Títol activitat: Teatre

- OBJECTIUS:**
- Recollir la informació de les activitats realitzades i unificar-les.
  - Obtener una visió global del context educatiu durant la dictadura de Primo de Rivera.
  - Posar en pràctica els coneixements adquirits.

- PREGUNTES CLAU PER CONSTRUIR EL GUIÓ:**
- Quins són els elements principals de les lleis del període?
  - Quins són els aspectes claus de la vida del infant durant la dictadura de Primo de Rivera?
  - Quines distribució escolar heu localitzat?
  - Quins trets destacaries sobre les escoles presentades al documental?
  - Quines metodologies i pedagogies pots observar al documental?
  - Quina importància té la influència de la política en l'educació?

- PROFESSIONALS PROPOSATS:**
- Professionals en arts escèniques, professor/a d'història de l'educació, historiador/a i professor/a d'àmbit tecnològic.

- DESCRIPCIÓ:**
- Activitat en grups, de 10 - 12 estudiants.
  - En aquesta activitat recull tota la informació de les activitats anteriors. Consisteix en realitzar una obra de teatre que remarqui els aspectes més importants del context educatiu durant l'etapa de la dictadura de Primo de Rivera.

- RECURSOS:**
- Resultats de les activitats anteriors.
  - Escenari
  - Material atrezzo